

ДЕТЕРМІНАЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ

Складність соціальних процесів і трансформацій у сучасному світі передбачає необхідність переосмислення та узагальнення існуючих концепцій злочинності, а непроста криміногенна ситуація в сучасній Україні свідчить про необхідність удосконалення заходів і методів протидії злочинності.

Науковцями злочинність часто визначається як суспільний або суспільно-юридичний феномен при цьому термін «суспільний» іноді вживають як соціальний, що, на наш погляд, не є значним протиріччям, адже обидва значення наголошують на певні детермінації злочинності, що, принаймні, з часів античної філософії є аксіоматичним положенням [1, с. 10].

Злочинність являється соціальним явищем тому, що соціальними є її причини та умови, якими можуть бути економічні, господарські, соціально-політичні, ідеологічні, морально-психологічні, організаційно-керівні та інші явища і процеси, що мають свідомо соціальний характер [2, с. 20]. Злочинність є наслідком і результатом історично притаманних суспільству соціальних протиріч [3, с. 50].

Характер соціального розвитку та трансформації у сучасну епоху в багатьох державах світу нерозривно пов'язаний із проблемою злочинності, яка гостро стоїть у сучасному суспільстві. Україна у цьому питанні не є виключенням.

Звісно, що у кожному суспільстві та на всіх історичних етапах його розвитку існували люди, які здійснювали злочини та отримували за свої дії відповідне покарання або уникали його, тому злочинність є властивою для будь-якого суспільства. Відповідно робилися і робляться спроби осмислення феномена злочинності як в минулі епохи, так і в сучасний період історії людства.

Впродовж соціально-економічного та політичного розвитку суспільства трансформується сам характер злочинності, її відмінні ознаки, змінюються закони про кримінальну відповідальність, що тягне за собою можливі зміни у трактуванні певних діянь як злочинів чи правопорушень або навпаки визнання діянь незлочинними чи не правопорушеннями. Норма злочинності є характерною для всіх без винятку людських суспільств та історичних періодів, проявляючись у тій чи іншій формі. Як слушно відмічає О.М. Литвинов, злочини є найбільш соціально небезпечними діяннями, вони завдають шкоди життєво необхідним соціальним благам, заважають становленню та розвитку основних суспільних відносин [4, с. 12]. І якщо злочин – це окреме, а злочинність – загальне, то злочинність (як загальне) існує лише в конкретних злочинах (в окремому) [5, с. 151].

Як і в Україні так і у цілому світі злочинність є досить серйозним соціальним явищем, вона відволікає масштабні соціальні ресурси, вторгається у різні сфери політики, економіки, культури тощо, намагається опанувати владні структури, що загрожує національній безпеці [6, с. 3].

В залежності від стійкості соціального порядку, політичних, економічних та соціокультурних факторів, від рівня стабільності суспільства, злочинність може або здобувати більш значимі позиції в соціальній системі, або втрачати їх. Але повне зникнення злочинності в рамках соціальної системи не виявляється можливим. Погоджуючись із твердженням про те, що «злочинність це глибинні процеси, які проходять у соціумі» [7, с. 179], відзначимо – злочинність також є сукупністю злочинів як індивідуальних актів.

Якщо говорити про соціокультурні аспекти злочинності як соціального феномена, то злочинність можна визначити як певну зворотну, «вивернуту» сторону культури. Збудований на принципі одвічного протиставлення добра і зла, образ паралельного офіційним – «гіньового» світу, дає можливість підкреслити моральну невідповідність злочинності ідеям справедливості та громадському порядку в цілому.

Сьогодні ми спостерігаємо прогресуючі відмінності між мораллю сучасного суспільства і традиційного суспільства, що особливо чітко проглядається на прикладі численних мігрантів, що прибувають у розвинені західні країни, в Україну з держав «третього світу» і привносять у приймаючі суспільства традиції, цінності та поведінкові установки своїх країн, етнічних груп. Так, як пише Д.О. Назаренко, інтегра-

ціоналізуючись, нелегальні міграційні потоки сприяють, з одного боку, утвердженню у світі мультикультуризму, а з іншого – є соціальною базою окремої частини злочинності, в тому числі й з міжнародним корінням [8, с. 255].

Детермінованість соціальними факторами перетворює злочинність у соціальне явище, трансформації якого обумовлені процесами, що відбуваються в соціумі. Відповідно, феномен злочинності не може розглядатися поза загальним контекстом вивчення соціальних трансформацій у сучасному світі, оскільки тенденції існування і зміни сучасної злочинності мають глобальну природу.

Ми можемо відзначити, що в сучасному світі злочинність і злочин як такий істотно трансформувалися та розвинулися. Такий висновок дозволяє нам зробити хоча б той факт, що злочинність набуває транснаціональні масштаби, підвищуючи свою організованість і тісно зрощується з бізнесом та управлінською системою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербенський М.Г. Транснаціональна злочинність: Монографія / М.Г. Вербенський. – Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2009. – 356 с.
2. Фролова О.Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логікоматематичних методів): Навчальний посібник / О.Г. Фролова. – К. : АртЕк, 1997. – 208 с.
3. Даньшин И.Н. Общетеоретические проблемы криминологии: монография / И.Н. Даньшин. – Х. : Прапор, 2005. – 224 с.
4. Литвинов О.М. Сучасні проблеми управління профілактикою злочинів в Україні: Монографія / О.М. Литвинов. – Херсон : ОЛДІ-плюс, 2003. – 312 с.
5. Сметаніна Н. Злочинність та її прояви: питання класифікації / Н. Сметаніна // Публічне право. – 2013. – № 2(10). – С. 151–157.
6. Панов М.І. Вітальне слово // Теоретичні та практичні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні: матер. V міжвуз. наук. студ. конф. з кримінології (Харків, 27 листопада 2006 р.). – Х. : НЮАУ, 2006. – С. 3.
7. Нікітін Ю.В. Протидія злочинності в системі забезпечення внутрішньої безпеки українського суспільства: Монографія / Ю.В. Нікітін. – К. : Нац. акад. управ., 2009. – 373 с.
8. Назаренко Д.О. Кримінологічний аналіз та протидія фоновим для злочинності явищам: Монографія / Д.О. Назаренко. – Х. : Діса плюс, 2013. – 524 с.

Р.І. Шак

Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
кафедра цивільного права та процесу
аспірант II року навчання спеціальності 081 Право

ІДЕЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ВЧЕННІ І. КАНТА ТА Е. ЛЕВІНАСА

Незважаючи на значну кількість досліджень, які опосередковано розглядають феномен громадянського суспільства, проблема формування ідеї громадянського суспільства все ще залишається недостатньо розробленою. Поза увагою залишаються висвітлення таких аспектів, як умови формування ідеї громадянського суспільства у сучасному розумінні останнього та виведення єдиної лінії розвитку ідеї громадянського суспільства в межах загального філософсько-правового дискурсу.

Європейська етична традиція, як одна з основ становлення філософського дискурсу, оскільки для останньої право та мораль (суспільне та індивідуальне) часто ототожнюються (тенденція до початку ХХ століття), яка представлена неабиякою кількістю філософів, в даному дослідженні обмежена двома персоналіями, а саме І. Кантом та Е. Левінасом. Вихідною гіпотезою дослідження